

Герман Г. В., к. н. д. у. Ізюмська В. А.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ УКРАЇНИ

Для більшості країн світу державний борг, що постійно накопичується, вважається передумовою нестабільності. Проте уряди цих країн неохоче відмовляються від запозичень як джерела фінансування, особливо в періоди надзвичайно високого попиту на державні витрати (війни, стихійні лиха, економічні кризи). Залучення державного боргу, з одного боку, це небезпека, що зростає внаслідок надмірного користування вигодами боргу, з іншого боку, вимагає постійної виваженості при використанні цього інструменту фінансової політики. Останнім часом зростаючий державний борг (через низку об'єктивних та суб'єктивних причин) є значною дестабілізуючою проблемою для України.

Вивченню проблеми державного боргу, його впливу на економічну систему країни, боргової безпеки приділяли багато уваги у своїх працях як вітчизняні (А. Гальчинська, А. Єріна), так і зарубіжні (Є. Ясин, Є. Гавриленков, А. Саркіянц, А. Іларіонов) вчені.

Існування в економіці державного боргу є зрозумілим фактором. Адже держава намагається використати свої ресурси з найбільшою ефективністю та допускає дефіцит бюджету, і щоб його покрити залучає додаткові кошти на внутрішньому або зовнішньому фінансових ринках. Ці кошти залучаються для використання як у державному секторі економіки, так і для ефективного трансформування у дохідну частину бюджету [2].

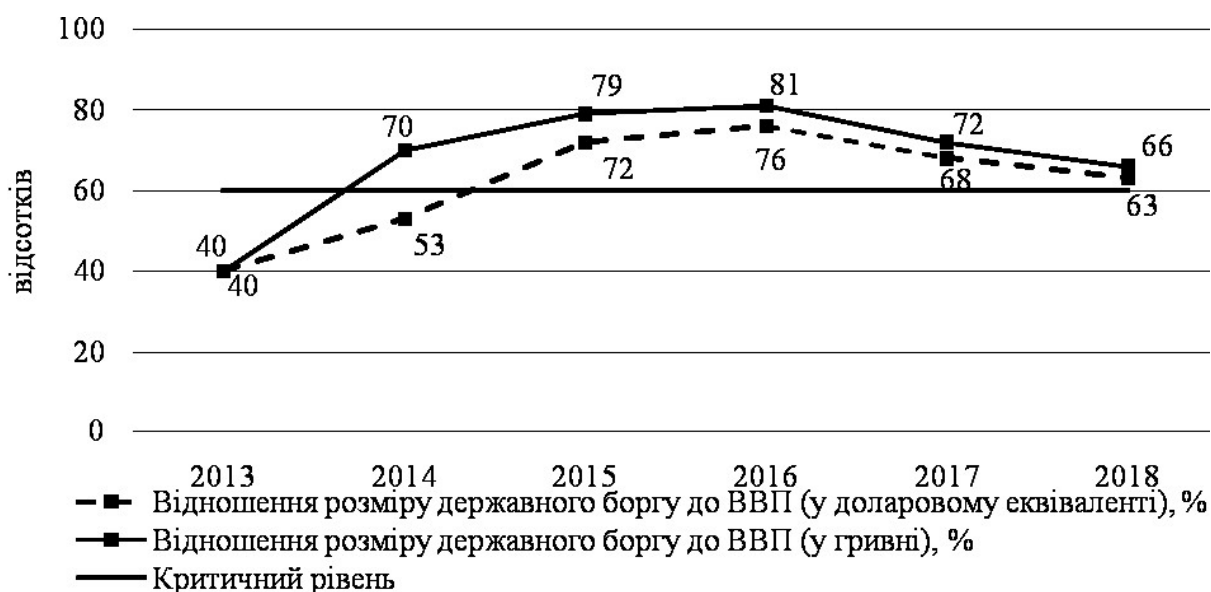
Державні запозичення не завдають шкоди економіці, якщо оптимально використовуються можливості, надані боргом. Важливо дізнатися, який рівень бюджетного дефіциту є прийнятним для держави і як ним можна управляти за певних економічних умов. При виборі критеріїв, необхідних для визначення прийняттого рівня дефіциту бюджету, необхідно проаналізувати можливість застосування цих критеріїв, наприклад, через засоби прогнозування.

Поточна економічна ситуація в Україні характеризується загрозливим борговим навантаженням, яке є одним із найсерйозніших факторів гальмування розвитку економіки країни.

При аналізі державного боргу важливим є дослідження динаміки відношення сукупного державного боргу до ВВП країни, тому що він є центральним узагальнюючим показником боргової безпеки країни.

Слід зазначити, що існують різні підходи до визначення граничного значення відношення державного боргу до ВВП. Відповідно до Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України критичним рівнем вважається 55%. Згідно вимог міжнародних фінансових організацій, зокрема в Меморандумі про співробітництво з МВФ, державний борг України не повинен перевищувати 35–40% ВВП [3]. Хоча граничне значення цього коефіцієнта в Бюджетному кодексі України встановлено на рівні 60% [1].

На рис. 1 зображена динаміка цього показника. Отже, викликом для економіки країни в останні роки є тенденція до надмірного зростання рівня боргового навантаження: якщо у 2013 році рівень боргу складав 40,15% ВВП, то в 2014 році відповідний показник перевищив порогові значення (60%) й сягнув 70,25%. На кінець 2016 року цей показник рівня державного та гарантованого державою боргу складав 80,97% ВВП, а у 2017 році він знизився і склав 71,8%. Вже у 2018 році показник досягнув 66%, що є наближеним до критичного значення, тому можна вважати, що боргове навантаження на економіку України трохи спадає.

Рис. 1. Динаміка відношення обсягу сукупного державного боргу до номінального ВВП України за 2013–2018 рр., %

Для підвищення ефективності боргової політики України рекомендується посилити регулювання державного боргу в частині оптимізації співвідношення обсягів, структури, вартості та джерел його погашення шляхом законодавчого забезпечення еквівалентності бюджетно-податкових змін та запровадження боргових фіскальних правил як чинників оптимізації державних запозичень, зокрема, утримання балансу в емісійній діяльності та стягненні податків при нарощуванні боргу та збільшенні вартості його обслуговування.

Можна зробити висновок, що запозичення, отримані Україною за останні роки від іноземних інвесторів, були більшою мірою спрямовані на фінансову стабілізацію країни в період політичної та соціально-економічної кризи, а не на розвиток економіки загалом. Метою боргової політики України на найближчий час повинно стати залучення фінансових ресурсів для реалізації програм, пов'язаних саме з розвитком з країни.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010. № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>

2. Калитчук В. М. Ризики державних боргових зобов'язань / В. М. Калитчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.publicdebt.in.ua/golovna/09>
3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>

Годзь О. В., Годзь Ю. В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ЯК ЗАПОРУКА УСПІШНОСТІ БІЗНЕСУ

Запорукою конкурентоздатності підприємства є якість продукції, яку воно виробляє. Нині на вітчизняних підприємствах отримала активний розвиток діяльність з управління якістю. Якість продукції є ключовою конкурентною перевагою бізнесу. Проблема якості в наші часи є однією з достатньо вагомих та суттєвих аспектів зростання рівня життя населення, а також рівня економічної, соціальної і екологічної безпеки в державі. Якість є одним із найголовніших критеріїв конкуренції фірми на ринку. Остання включає в себе технічний рівень продукції та її корисність для споживача через свої функціональні, соціальні та екологічні властивості.

Господарюючі суб'єкти, які мають у своїй власності дієву систему управління якістю, мають перевагу над іншими, через те, що ці системи управління якістю надають можливість більш ефективно вести господарську діяльність. Якість є запорукою успішної діяльності та процвітання будь-якого підприємства. Так, до кінця ХХ століття остаточно сформувався новий напрям у менеджменті – «Від якості продукції – до якості фірми», і зрештою – «... до якості життя» [1].

Серед вчених, які внесли вагомий внесок у розвиток теорії управління якістю продукції можна відзначити таких як С. А. Варакута, А. В. Глічев, М. І. Круглов, І. Д. Крижанівський, Т. В. Корнеєва, Е. М. Коротков, К. Ісікава, О. Г. Лосицький, А. Фейгенбаум, Г. Тагуті, Э.Шилінг, Х. Вадсвордт, Т. Ф. Сейфі, Ю. І. Ребрін, В. Є. Момот, Н. Г. Салухіна, Н. С. Кубишина, А. К. Фейгенбаум, С. Е. Шепетова, Дж. Харінгтон, Е. Демінг та ін.

Для успішної роботи організацій на сучасному етапі розвитку ринку наявність у цих фірм системи якості є вкрай необхідною умовою. Зараз однією із досить серйозних проблем для вітчизняних господарюючих суб'єктів є створення системи якості, що дозволяє забезпечити виробництво конкурентоздатної продукції [3]. Система якості вкрай важлива в момент проведення переговорів із замовниками з інших країн, що вважають нагальною, а у більшості випадків обов'язковою умовою наявність у виробника сертифіката якості, який був виданий авторитетним сертифікаційним органом через те, що споживач має право та бажає бути впевненим у якості продукції, яка йому поставляється.

В нинішню епоху жорсткої конкуренції одним з провідних принципів виживання бізнесу є принцип «диференціюйся або вмирай». Створення відмінності